

Pesten versus (sexueel) grensoverschrijdend gedrag.

Na het verschijnen van de 'Concept Handreiking sexueel grensoverschrijdend gedrag' van regeringscommissaris Marriët Hamer, bezocht ik een aantal seminars en workshops over dit onderwerp. Het viel me op dat er op verschillende punten een overlap lijkt te zijn met pesten.

1: Het gedrag staat niet op zichzelf. Het is niet iets uitsluitend tussen twee individuen, er is een voedingsbodem in de cultuur waarin het gebeurt.

2: Eerste impuls na een melding blijkt vaak het teruggrijpen op protocollen en procedures. Wat daarin schrijnend genoeg vaak vergeten wordt, is het luisteren naar wat de gebeurtenis voor de melder (of ouders, als het een leerling betreft) betekent.

3: Er lijkt een gebrek aan besef of bewustzijn te zijn dat ons gedrag als grensoverschrijdend (of pesten) kan worden ervaren.

Eén van de aanbevelingen van de regeringscommissaris is: voer het gesprek hierover. Een open deur wellicht maar in de praktijk blijkt dat toch niet zo gemakkelijk te zijn.

Dus: voer het gesprek hierover. Een gesprek dat leidt tot afspraken onderling. Afspraken over wat binnen deze specifieke groep of organisatie door de leden wordt gedefinieerd als gewenst (veilig en respectvol) gedrag. Voor deze afspraken wordt soms de term 'gedragscode' gebruikt. Een wat ongelukkige term vanwege associaties met 'van boven opgelegd, rigide' etc.

Max Wildschut (evolutionair psycholoog) schetst dat gedragsafspraken binnen communities vroeger vanzelfsprekend waren. Communities waren per definitie 'moral communities'; ze hadden gedragsafspraken gebaseerd op aangeboren morele sentimenten aldus de evolutionaire psychologie. Dit was voor hen van groot belang omdat ze voor hun veiligheid en overleven sterk op elkaar waren aangewezen. Ze moesten dus op elkaar kunnen vertrouwen. Gedragsafspraken zijn altijd groepspecifiek.

Hoe kun je dit nu naar het onderwijs vertalen?

Het Centrum OnderwijsMediation pleit (in navolging van Stichting herstelcirkels Nederland) voor het installeren van een 'herstelsysteem'. Daarmee gaan we nog een stap verder dan de aanbeveling van de regeringscommissaris. In een herstelsysteem blijft het niet bij een set afspraken over wat (on)gewenst gedrag is. Er worden ook heel concrete afspraken gemaakt over de stappen die ieder kan nemen wanneer gedrag deze gezamenlijk geformuleerde normen niet respecteert. Een herstelsysteem is dus een bewust gekozen, dynamische reeks afspraken die wij in onze gemeenschap (groep, team, organisatie etc.) maken over hoe we met elkaar een veilige basis creëren en wat we doen als iets of iemand die veilige basis verstoort. De afspraken zijn het resultaat van de dialoog binnen de groep of gemeenschap en worden ontwikkeld door mensen uit alle lagen en sectoren van de gemeenschap. Ze worden dus niet van bovenaf opgelegd. Als je die afspraken echt met elkaar maakt, kun je elkaar er ook op aanspreken.

De afspraken zijn heel precies en schetsen in detail de stappen en processen die gevolgd worden als blijkt dat de veilige basis niet voor iedereen meer veilig is.

Dit heeft als bijkomend voordeel dat de handelingsverlegenheid – die er in de praktijk vaak toe leidt dat een conflict lang kan doorsudderen voordat er iets mee wordt gedaan – een stuk minder wordt. Iedereen weet immers precies welke stappen er met elkaar zijn afgesproken in geval de veilige basis niet meer wordt ervaren?

Herstelsysteem in het onderwijs.

Zo'n herstelsysteem kun je op elk niveau met elkaar maken. Met je klas, met je team, met je school en zelfs met de ouders daarbij. Het is nooit algemeen maar uniek voor elke groep of gemeenschap. Het is nooit statisch maar blijft een voortdurende dialoog: reflecteren onze afspraken nog steeds onze waarden?

Werken ze nog voor iedereen?

Een heel goed moment om zo'n herstelsysteem met elkaar te bouwen zijn 'De Gouden Weken'¹: de weken na de zomervakantie waarin de groepsnormen en regels worden vastgesteld. De Zilveren Weken (na de Kerstvakantie) zijn dan een goed moment om opnieuw met elkaar te onderzoeken of het herstelsysteem nog voor iedereen voldoet en zo nodig, weer mét elkaar, aan te passen.

Er valt nog veel meer over een herstelsysteem te zeggen. Wil je er meer over weten, of wil je ondersteuning bij het bouwen van je eigen herstelsysteem? Bel het [Centrum OnderwijsMediation](mailto:085-4012487): 085-4012487

Klik hier voor de ['Concept Handreiking sexueel grensoverschrijdend gedrag' van regeringscommissaris Marriët Hamer](#).

*Jannie Kieft
MfN registermediator
Stichting Herstelcirkels
Centrum Onderwijs Mediation*

06 - 2807 2506
www.kieftmediation.nl | www.herstelcirkels.nl | www.onderwijsmediation.nl

---

¹ De termen 'Gouden weken' en 'Zilveren weken' komen van Stichting School en Veiligheid.